

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійного вивчення дисципліни
і виконання контрольних робіт
із курсу

«ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

*(для студентів денної і заочної форм навчання
та слухачів другої вищої освіти усіх спеціальностей університету)*

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни і виконання контрольних робіт із курсу «Історія і культура України» (для студентів денної і заочної форм навчання та слухачів другої вищої освіти всіх спеціальностей університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. М. С. Лисенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 14 с.

Укладач канд. іст. наук, доц. М. С. Лисенко

Рецензент

М. В. Яцюк, кандидат історичних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою історії і культурології, протокол № 14 від 25.05.2017.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Теми, обрані для самостійного опрацювання.....	5
2 Методика самостійної роботи студентів щодо вивчення курсу «Історія і Культура України».....	5
3 Тематика рефератів.....	8
4 Методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт.....	9
5 Варіанти контрольних робіт.....	9
Список рекомендованих джерел.....	13
Додаток А.....	14

ВСТУП

Вивчення дисципліни «Історія і культура України» спрямоване на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Вона дає уявлення про етапи розвитку історії і культури, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, матеріальної культури, наукового знання, усіх форм духовних цінностей, формує світогляд. Пізнання сутності та процесу розвитку культури має бути орієнтоване на формування таких якостей людини, як різнобічна освіченість, висока свідомість, моральність, вміння знаходити порозуміння з представниками різноманітних культур. Значення курсу полягає передусім у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста.

Дисципліна «Історія і культура України» цікава своєю неповторністю, національними особливостями, що має надзвичайне виховне значення у формуванні гордості і поваги до історичного минулого.

Основними формами вивчення дисципліни «Історія і культура України» є лекції, практичні заняття, самостійна та наукова робота студентів через участь у наукових семінарах, конкурсах та конференціях різного рівня. Матеріал навчальної дисципліни спрямований на формування вмінь використовувати у повсякденному житті основні терміни та поняття культурології, застосовувати набуті знання для визначення лінії особистої поведінки в умовах розмаїття культур.

Лекції охоплюють весь курс історії і культури України. Вони покликані допомогти студентам опанувати головні питання і проблеми тем, полегшити і поглибити їх вивчення за науковою літературою. Лекції мають пізнавальний, цілісний характер і сприяють розвитку історичного мислення у студентів.

Самостійна робота в бібліотеках, на сайтах дає можливість знайомства з монографіями, документами, альтернативними точками зору різних авторів на конкретні проблеми. Самостійна робота виховує у студентів самодисципліну, почуття відповідальності, вміння орієнтуватися в розмаїтті думок і підходів, творчо осмислювати одержані знання. Особливе місце посідають консультації, що проводяться всіма викладачами кафедри. Вони спрямовані на допомогу при підготовці до самостійних занять, написанні рефератів, підготовці до заліку.

1 ТЕМИ, ОБРАНІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль	№ теми	Назва теми	Кількість годин на опрацювання(денна і заочна форма)
1	2	Українська етнологія: теорії та історична практика	10/ 9
1	4	Українці і світ	7,5/8
1	5	Українство у боротьбі з соціальним та національним гнобленням	– /9
1	7	Історичні студії економічного розвитку України	10/9
1	8	Геополітичне становище України: історія та сучасність	10/9
2	9	Феномен культури, його сутність і значення	10/11
2	13	Українські культурні традиції	17,5/11
2	14	Культура України у ХІХ ст.	– /11
2	15	Українська культура ХХ ст.	10/11
		Індивідуальне завдання (КР)	– /20
		Разом	75/108

2 МЕТОДИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Методика самостійної роботи: загальні зауваження

Самостійна робота студентів (СРС) – органічна і невід’ємна частина навчального процесу, значення якої полягає в тому, що вона:

- формує потребу і навички систематичного та обґрунтованого вивчення документів;
- дозволяє напрацювати навички наукового пошуку;
- створює сприятливі умови для повного використання індивідуальних особливостей людини у навчанні;
- є найважливішою умовою формування світоглядних засад;
- сприяє набуттю таких якостей, як наполегливість та системність у виконанні роботи.

Велике значення самостійної роботи у підготовці сучасних фахівців підтверджується багатою практикою вищої школи. Сьогодні СРС приділяється особливе місце в організації навчання у вищій школі. Кількість обов'язкових аудиторних занять скорочується, посилюється акцент на організації самостійної роботи, що розвиває індивідуальні форми навчання і виховання. Уміння творчо мислити, орієнтуватися в потоці наукової інформації, самостійно ставити й вирішувати принципово нові завдання – вимога постіндустріального суспільства. Сьогодні процес навчання у вищому закладі освіти все більше спирається на самостійну, близьку до дослідної роботу студента.

Без самостійної роботи важко набути поглиблених знань. Оволодіння навичками самостійної роботи дає студенту змогу виконувати необхідну роботу якісно і в мінімальний термін. Вища школа покликана навчити студентів працювати в повну міру їх можливостей і здібностей, розвивати в них смак до творчого пошуку, виховувати в майбутніх фахівців прагнення до постійного збагачення і поновлення набутих знань. У підсумку СРС має сформувати у студентів знання і вміння, що дозволять їм самостійно вирішувати професійні завдання і проблеми.

У поняття *«самостійна робота»* входить не тільки робота, яку студенти виконують під час самопідготовки, але і самостійна діяльність у процесі навчання. Таким чином, СРС складається як з аудиторної роботи на лекціях та практичних заняттях, так і з поза аудиторних занять.

У широкому значенні зміст самостійної роботи з культурології включає:

- слухання і конспектування лекцій;
- роботу на практичних заняттях;
- вивчення рекомендованої літератури, джерел та їх конспектування;
- підготовку рефератів;
- підготовку наукових доповідей та повідомлень на студентські науково-практичні конференції;
- підготовку до заліку.

Рекомендації з самоорганізації СР. Багато залежить від самого студента, від його ставлення до навчання, до виконання своїх обов'язків. Щоб навчитися самостійно засвоювати культурологічний матеріал, він повинен проявити силу волі, наполегливість і цілеспрямованість, виховувати в собі тверду самодисципліну, виробляти й дотримуватися розумного режиму

навчання і відпочинку. Навчати їх у всьому поводитися самостійно – мислити, обмірковувати, планувати свою роботу, тобто цінувати свій час й уміти розподіляти його, бачити перспективу в роботі, передбачати можливі труднощі тощо.

Вимоги й рекомендації щодо написання реферату

Реферат – одна із форм самостійного опанування студентом певних знань. Для його підготовки підбирається спеціальна література, робляться виписки, які згодом компонують відповідно до поставлених завдань. Кінцевий результат написання реферату – оприлюднення його результатів.

Структура реферату: титульний аркуш, зміст, вступ, 2–3 розділи, висновки, список використаної літератури.

Загальний обсяг реферату: до 15 сторінок, з них до 2 сторінок – вступ, 12 сторінок – основний текст, 1 сторінка – висновки.

Відлік сторінок починають з титульного аркуша. Проте титульний аркуш і аркуш «зміст» не нумерують, а починають із третьої сторінки – **«ВСТУП»** – у верхньому правому куті із цифри **«3»**.

У вступі зазначають актуальність теми, особисте ставлення до обраної проблеми, хронологічні й територіальні рамки дослідження. Потім дають аналіз використаної літератури, вказуючи внесок кожного автора в розкриття проблеми. І нарешті – визначають мету та завдання роботи.

Кожен розділ, як правило, розкриває суть одного із завдань, і завершується загальним висновком.

У висновках до реферату підводять загальні підсумки роботи.

Обов'язковою умовою для написання реферату є текстові посилання на використану літературу. У кінці речення ставлять квадратні дужки, в яких зазначають порядковий номер появи в тексті джерела і сторінку, з якої зроблено пряме цитування тексту чи просто передача суті матеріалу, наприклад [4, С. 37].

Список використаної літератури складають в міру появи посилань у тексті. При цьому зазначають загальну кількість сторінок книги чи статті.

Зразок складання бібліографічного покажчика:

а) книга із зазначенням автора:

Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – Київ : Академія, 2001. – 675 с.

б) книга без зазначення автора:

Рідний край : навч. посібник / За ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків : ХДПУ, 1999. – 527 с.

в) багатотомне видання:

Давня історія України : у 2 т. – Київ : Либідь, 1995. – Т. 2. – 220 с.

г) стаття часопису:

Ковтун Ю. Сузір'я Симиренків / Ю. Ковтун // Слобожанщина. – 2000. – № 16. – С. 224–240.

Кількість використаної літератури має бути не менше 5 джерел. При цьому, по можливості, бажано використати найновіші видання.

Висока оцінка за виконання реферату залежить від дотримання усіх вищезазначених вимог і успішного захисту. Виступ (до 10 хв.) має передати основні положення реферату. При цьому особливо враховується вільне володіння матеріалом, вміння аргументовано обстоювати свою думку й зацікавити аудиторію.

3 ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Спеціальні історичні дисципліни.
2. Історіографія історії України.
3. Джерелознавство історії України.
4. Українська етнологія.
5. Західна українська діаспора.
6. Східна українська діаспора.
7. Етнографія українських земель.
8. Історія станів України.
9. Економічна історія України.
10. Геополітика сучасної України.
11. Культура як феномен.
12. Сучасна цивілізація.
13. Археологічні культури на теренах України.
14. Мистецтво княжої доби.
15. Меценати України.
16. Києво-Могилянська академія.
17. Загальна характеристика українського відродження 19 ст.
18. Українські художники.
19. Українські музиканти.
20. Відомі діячі української культури XX ст.

4 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

У процесі вивчення дисципліни історія і культура України передбачено написання контрольної роботи. Вона складається з двох питань і є складовою частиною самостійної роботи студентів. Контрольна робота є письмовою формою опрацювання головних проблем курсу. Підготовка контрольної створює умови для набуття навичок роботи з літературою, розвиває аналітичне мислення, навчає логічно й аргументовано висловлювати письмово свою думку.

Спочатку треба обрати конкретний варіант. Зміст контрольної роботи охоплює важливі теми дисципліни. Обсяг повинен становити близько 10-ти друкованих сторінок. Список використаної літератури розміщують у кінці роботи.

У процесі виконання контрольної роботи студент повинен продемонструвати теоретичні знання, здатності до науково-дослідної роботи, навчитися виконувати науково-прикладні завдання.

5 ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Неслов'янські народи на території України в давнину (кіммерійці, скіфи, сармати, грецькі міста– держави).
2. Поняття культура, типи культур.

Варіант 2

1. Східні слов'яни в давнину: суспільна і політична організація.
2. Трипільська культура.

Варіант 3

1. Діяльність перших князів Київської держави (Олег, Ігор, Ольга, Святослав).
2. Писемність і освіта, література княжої доби.

Варіант 4

1. Хрещення Русі. Розквіт Русі в добі Володимира Великого.
2. Архітектура і містобудування, образотворче мистецтво княжої доби.

Варіант 5

1. Україна– Русь в період правління Ярослава Мудрого.
2. Культура Галицько-Волинського князівства.

Варіант 6

1. Галицько-Волинський період української державності.
2. Особливості розвитку козацької культури (XVII– XVIII ст.).

Варіант 7

1. Захоплення українських земель литовськими і польськими феодалами (друга половина XIVст.).
2. Освіта козацької доби . Києво-Могилянська академія.

Варіант 8

1. Кревська унія. Люблінська унія.
2. Література козацького періоду.

Варіант 9

1. Утворення українського козацтва. Виникнення Запорозької Січі.
2. Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького.

Варіант 10

1. Руїна.
2. Архітектура, образотворче мистецтво українського бароко.

Варіант 11

1. Українська держава 1722– 1764 рр.
2. Звичай та обряди українського народу.

Варіант 12

1. Ліквідація російським самодержавством української державності.
2. Громада і громадський побут.

Варіант 13

1. Національне відродження у західноукраїнських землях (XIX ст.).
2. Промисли і ремесла, народна архітектура.

Варіант 14

1. Значення діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
2. Українське народне вбрання і їжа.

Варіант 15

1. Наддніпрянська Україна у XIX ст.
2. Загальна характеристика національно-культурного відродження.

Варіант 16

1. Періодизація і причини Української революції 1917– 1920 рр.
2. Освіта. Меценатство. Музеї (XIX ст.).

Варіант 17

1. Внутрішня і зовнішня політика Української Центральної Ради.
2. Наука. Література. Театр (XIX ст.).

Варіант 18

1. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського 1918 р.
2. Музика. Живопис. Архітектура (XIX ст.).

Варіант 19

1. Проголошення ЗУНР.
2. Українська культура XX ст. : загальна характеристика.

Варіант 20

1. Доба Директорії УНР.
2. Українізація і «розстріляне відродження».

Варіант 21

1. Україна в 1920– 30 рр. XX ст. : соціально-економічні перетворення.
2. Українська культура др. пол. XX ст.

Варіант 22

1. Західноукраїнські землі між двома Світовими війнами.
2. Нові закономірності культурного розвитку (після 1991 р.).

Варіант 23

1. Початок Другої світової війни. Входження західноукраїнських земель до складу УРСР.
2. Сучасна мовна політика і освіта.

Варіант 24

1. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої на території України.
2. Сучасні наукові дослідження.

Варіант 25

1. Фашистський окупаційний режим в українських землях. Комуністичний і національний визвольні рухи в Україні.
2. Сучасний театр.

Варіант 26

1. Визволення України від фашистських загарбників.
2. Сучасна музика.

Варіант 27

1. Суспільно-політичні трансформації радянського режиму в Україні у 1950– 80-х рр. XX ст.
2. Сучасне образотворче мистецтво.

Варіант 28

1. Проголошення і розбудова незалежної України.
2. Сучасний кінематограф.

Варіант 29

1. Українська діаспора.
2. Культура і цивілізація.

Варіант 30

1. Брестська церковна унія.
2. Масова й елітарна культури.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова

1. Бойко О. Історія України / О. Бойко. – Київ : Академвидав, 2002. – 688 с.
2. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність / О. Гнатюк. – Київ : Академвидав, 2005. – 240 с.
3. Горелов М. Цивілізаційна історія України / М. Горелов, О. Моця. – Київ : Критика, 2005. – 489 с.
4. Історія України. Курс лекцій / [За ред. М. В. Яцюка]. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 270 с.
5. Історія України : Словник-довідник / [За ред. М. В. Яцюка]. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 247 с.
6. Історія світової і української культури : підручник / [За ред. В. А. Греченко]. – Київ : Літера ЛТД, 2005. – 464 с.
7. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура : курс лекцій / М. В. Кордон. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 508 с.
8. Попович М. Нарис історії культури України / М. Попович. – Київ : АртЕк, 2001. – 728 с.
10. Культурология : учеб. пособие / [Под общей ред. О. И. Власенко]. – Харьков : Парус, 2006. – 512 с.
11. Крип'якевич І. Історія української культури / І. Крип'якевич. – Київ : Либідь, 2004. – 656 с.
12. Конспект лекцій з курсу «Історія й культура України» (для студентів першого курсу всіх спеціальностей) / [За ред. О. Л. Рябченко]. – Харків : ХНУМГ, 2013. – 195 с.

Допоміжна

1. Алексєєв Ю. М. Україна на зламі історичних епох / Ю. М. Алексєєв, С. В. Кульчицький, А. Г. Слюсаренко. – Київ : Знання, 2000. – 579 с.
2. Греченко В. А. Історія України / В. А. Греченко. – Харків : Фоліо, 2002. – 260 с.
3. Греченко В. А. Історія України. Всесвітня історія ХХ століття / В. А. Греченко, О. М. Ярмиш. – Харків : Фоліо, 2004. – 450 с.
4. Історія України : нове бачення : у 2 т. / За ред. В. А. Смолія. – Т. 1–2. – Київ : Наукова думка, 2005. – 680 с.
5. Копиленко О. Л. Держава і право України 1917–1920 рр. / О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко. – Київ : Критика, 2002. – 210 с.

6. Лановик Б. Д. Історія України : навч. посібник / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович. – Київ : Знання, 2001. – 670 с.
7. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття / І. Нагаєвський. – Київ : Наш час, 2003. – 430 с.
8. Слабошпицький М. З голосу нашої Клію / М. Слабошпицький. – Київ : Наукова думка, 2000. – 245 с.
9. Субтельний О. Україна : історія / О. Субтельний. – Київ : Либідь, 2004. – 850 с.
10. Україна і світ: Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства : навч. посібник / [За ред. Б. Д. Лановика]. – Київ : Критика, 2004. – 539 с.

Інформаційні ресурси

Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова // www.ksame.ua

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульного аркуша контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

КАФЕДРА ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРОЛОГІЇ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
З ПРЕДМЕТУ ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ВАРІАНТ № 1

Виконав : студент 1 курсу
факультету МО
В. А. Сидоренко
Перевірив : доц. М. С. Лисенко

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2018

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до самостійного вивчення дисципліни
і виконання контрольних робіт
з курсу

«ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

*(для студентів денної і заочної форми навчання
та слухачів другої вищої освіти усіх спеціальностей університету)*

Укладач **ЛИСЕНКО** Майя Станіславівна

Відповідальний за випуск *І. М. Рассоха*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2018, поз. 425 М

Підп. до друку 21.09.2018. Формат 60 x 84/16.
Друк на ризографії. Ум. друк. арк. 0,5.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.